

UNIVERSITY OF TWENTE.

**De rol van verzoening met het slachtoffer en
herstellen van het morele imago in de
bereidheid van daders tot slachtoffer-daderbemiddeling**

Anne Stob
S1619020

Begeleiders:

Eerste begeleider: Dr. S. Zebel

Tweede begeleider: Dr. M. Kuttschreuter

Faculteit Behavioural, Management and Social Sciences
Universiteit Twente

AUGUSTUS 2017

Samenvatting

Deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling laat in de praktijk positieve effecten zien op zowel slachtoffers als daders. Er is veelvuldig onderzoek gedaan naar de ervaringen van slachtoffers, maar nog weinig naar het perspectief van de daders. Voor het huidige onderzoek zijn twee onderzoeksvragen opgesteld: *In hoeverre spelen de behoeften tot herstellen van het morele imago en de verzoening met het slachtoffer een rol bij de bereidheid van daders om deel te nemen aan slachtoffer-daderbemiddeling?* De behoefte van de dader tot verzoening met het slachtoffer zou volgens de gestelde verwachting vaker voor deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling worden benoemd dan de behoefte om het morele imago te herstellen. De tweede onderzoeksvraag luidt: *In hoeverre bestaat er een verschil in de behoeften tot het herstellen van het morele imago en de verzoening met het slachtoffer tussen de daders die wel bereid en die niet bereid zijn tot deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling?* Volgens de eerste verwachting noemen de daders die bereid zijn tot bemiddeling de behoefte tot verzoening vaker en sterker dan daders die niet bereid zijn. Volgens de tweede verwachting is er voor de behoefte om het morele imago te herstellen geen verschil tussen daders die wel bereid en niet bereid zijn tot slachtoffer-daderbemiddeling. Om dit te onderzoeken is een online vragenlijst verspreid via sociale media. De respondenten hebben zich ingebeeld als dader in een fictieve casus en gaven vervolgens via open en gesloten vragen aan welke behoeften bij hen een rol zou spelen en of zij bereid zouden zijn tot deelname. Hierbij zijn er twee groepen te onderscheiden; respondenten die wel bereid zouden zijn tot deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling, en respondenten die hiertoe niet bereid zouden zijn. Voor de eerste onderzoeksvraag lijkt er in de kwalitatieve data een tendens te zijn dat de behoefte tot verzoening vaker is benoemd dan de behoefte om het morele imago te herstellen, echter uit verdere analyses bleek dat dit niet significant aangetoond kon worden. Daarentegen is dit verschil wel significant naar voren gekomen in de kwantitatieve data. Voor de tweede onderzoeksvraag blijkt voor de eerste verwachting, zowel in het kwalitatieve als kwantitatieve deel van het onderzoek, geen ondersteuning te zijn voor de verwachting waarin de behoefte tot verzoening significant vaker en sterker wordt benoemd door daders die wel bereid zijn, in vergelijking met daders die niet bereid zijn tot de deelname. Daarentegen is voor de tweede verwachting ondersteuning gevonden en bestaat er geen verschil in de mate waarin de behoefte om het morele imago te herstellen is benoemd tussen de daders die wel bereid zijn en niet bereid zijn tot deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling. Een mogelijke verklaring voor de onverwachte resultaten zouden onder andere het geringe aantal respondenten kunnen zijn, en dat het lijkt dat de behoefte tot verzoening een stap is richting het herstellen van het morele imago. Er wordt aanbevolen om specifiek onder echte daders te onderzoeken, de groep respondenten te vergroten, en de vragenlijst minder suggestief te maken.

Abstract

In practice, participation in victim-offender mediation shows positive effect on both victims and offenders. Extensive research has been conducted concerning the experiences of the victim, but little research has been done concerning the offender's perspective. In the current study, two research questions are drawn: *To what extent do the needs of restoring the moral image and reconciliation with the victim play a role in the offender's willingness to participate in victim-offender mediation?* The need of the offender for reconciliation with the victim is, according to the expectation, mentioned more often for participation in victim-offender mediation than the need to restore the moral image. The second research question is: *To what extent does there exist a difference in the needs to restore the moral image and to reconcile with the victim between the offenders who are willing and unwilling to participate in victim-offender mediation?* According to the first expectation, the offenders who are willing to participate in mediation mention the need for reconciliation more often and stronger than offenders who are not willing to participate. According to the second expectation, there is no difference between the offenders for the need to restore the moral image. To investigate this, an online questionnaire is spread through social media. Respondents imagined to be offenders in a fictitious case and then respond to open and closed questions about the needs that could lead to participation in victim-offender mediation. Two groups are distinguished; respondents who would be willing to participate in victim-offender mediation, and respondents who would not be willing to participate in victim-offender mediation. Concerning the first research question, in the qualitative data there seems to be a tendency to the need for reconciliation more than the need to restore the moral image, although this has not significantly been shown in further analyses. However this difference has significantly been shown in quantitative data. Concerning the second research question is for the first expectation, in the qualitative and quantitative part of the research, it appears that there is no support for the expectation that the need for reconciliation is significantly more often and more strongly mentioned by offenders who are willing to act in comparison with offenders who are not willing to participate. Meanwhile, for the second expectation, support has been found and there is no difference in the extent to which the need to restore the moral image has been appointed between the offenders who are willing to participate and the offenders who are unwilling to participate in victim-crime mediation. An possible explanation for unexpected results might be the low number of respondents, and that the need for reconciliation seems to be a step towards restoring the moral image. It is recommended to specifically investigate true offenders, increase the group of respondents, and to make the questionnaire less suggestible.

Inleiding

‘Jasper is veroordeeld voor de gewapende overval. Hij overviel samen met een vriend de snackbar waar Bastiaan aan het werk was. In het bemiddelingsgesprek maakte hij zijn excuses aan hem. “Ik had nooit gedacht dat ik zoiets als een overval zou plegen. Ik was mezelf kwijt. Het gesprek met het slachtoffer heeft me geholpen om mijzelf weer terug te vinden. Mijn zaak moet nog voorkomen, maar welke straf ik ook krijg; ik vind dat ik het verdiend heb. Samen met de reclassering werk ik eraan om ‘nee’ te leren zeggen’ (Perspectief Herstelbemiddeling, 2017).

Slachtoffer-daderbemiddeling

Jasper, uit de bovengenoemde casus, is één van de daders die via Perspectief Herstelbemiddeling in contact is gekomen met zijn slachtoffer. Slachtoffer-daderbemiddeling houdt in dat de slachtoffers en daders de mogelijkheid krijgen om na een strafbaar feit vrijwillig met elkaar in contact te komen. Umbreit (2001) definieert slachtoffer-daderbemiddeling als een gesprek waarbij slachtoffers en daders de kans krijgen elkaar te ontmoeten in een veilige en gestructureerde omgeving. De slachtoffer-daderbemiddeling wordt in Nederland georganiseerd door Perspectief Herstelbemiddeling. De deelname kent een vrijwillig kader waarin zowel de dader als het slachtoffer het contact kan afwijzen (Zebel, 2012). Slachtoffer-daderbemiddeling heeft verschillende bemiddelingsvormen zoals face-to-face contact, briefwisselingen tussen partijen, pendelbemiddeling waarbij de bemiddelaar vraag en antwoord overbrengt, of een Echt-Recht Conferentie waarbij een ontmoeting tussen partijen in aanwezigheid van anderen uit hun sociale netwerk wordt georganiseerd (Zebel, 2012).

Positieve ervaringen en effecten van slachtoffer-daderbemiddeling

Deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling kent meerdere positieve ervaringen en effecten voor zowel daders als slachtoffers. Uit onderzoek van Umbreit (2001) is gebleken dat 80% van de deelnemers positieve ervaringen heeft en dat in 97% van de bemiddelde contacten vrede is gesloten tussen slachtoffer en dader. Overige positieve gevolgen voor de dader kunnen zijn dat er bewustwording wordt gecreëerd, waarbij de consequenties die het delict heeft voor zichzelf, het slachtoffer maar ook de sociale omgeving benadrukt worden. Dit wordt bevestigd in het onderzoek van

Umbreit, Coates en Vos (2003) waarin is gebleken dat daders door slachtoffer-daderbemiddeling inzichten verwerven in het emotioneel leed dat ze de slachtoffers hebben aangedaan. Daarnaast wordt het verantwoordelijkheidsgevoel en het nemen van verantwoordelijkheid voor eigen handelen gestimuleerd (Reclassering, 2017). In het onderzoek van Van Burik en collega's (2010) wordt gesproken over een eventueel pedagogisch effect dat slachtoffer-daderbemiddeling kan bewerkstelligen onder deelnemende daders door de bevordering van gedragsverandering. Ten slotte blijkt uit onderzoek dat het inzicht en het nemen van verantwoordelijkheid een belangrijke voorspeller is voor het reduceren van de recidive (Umbreit, Coates, & Vos, 2007).

Verder is het van belang dat slachtoffer-daderbemiddeling geen 'neutrale techniek' is, maar maatwerk, een vorm van herstelrecht waar zowel de dader als slachtoffer een stap kunnen zetten in het persoonlijke herstel na het delict (Claessen, et al., 2015). Het kan als een middel of interventie in de behandeling gezien worden, waar bevordering van de acceptatie en de verwerking van het delict voor zowel de dader als het slachtoffer centraal staan (Janssen, 2013). Deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling kan een positief effect hebben bij de emotionele verwerking van het incident bij de slachtoffers en bij schuldverwerking van de dader (Shnabel & Nadler, 2008).

Slachtoffer-daderbemiddeling kent naast deze positieve effecten ook aandachtspunten. Uit onderzoek van Zebel (2012) blijkt dat in Nederland tussen 2007 en 2009 43% van de aanmeldingen heeft geresulteerd in slachtoffer-daderbemiddeling. Dit betekent dat in 57% van de gevallen een aanmelding niet heeft geresulteerd in daadwerkelijk contact. Redenen waardoor aanmeldingen niet tot slachtoffer-daderbemiddeling hebben geleid, kunnen zijn dat één van de partijen daarvoor niet geschikt werd geacht, de aanmelder zijn initiatief weer introk of er geen gehoor werd gegeven aan het verzoek (Zebel, 2012).

Het Needs-based model

Er is veelvuldig onderzoek gedaan naar de ervaringen van slachtoffers (Paul, & Schenck-Hamlin, 2017; Morris, 2002; Vanfraechem, Lemone, & Vanneste, 2010; Zebel, 2012; Bolivar, Aertsen, & Vanfraechem, 2013), echter is er nog weinig onderzoek verricht naar de relatie tussen de behoeften van daders en de bereidheid tot deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling. Het huidige onderzoek is gebaseerd op het onderzoek van Shnabel en Nadler (2015). Shnabel en Nadler (2015) hebben zich

verdiept in het dynamische proces van verontschuldiging en vergeving tussen slachtoffer en dader en hebben hiervoor het *needs-based model* ontwikkeld. In dit model komen er twee mogelijke behoeften onder daders naar voren die van invloed kunnen zijn op dit dynamische proces van willen verontschuldigen en vergeven (willen) worden: het herstellen van het morele imago en de wil tot verzoening met het slachtoffer. In de huidige studie wordt getoetst welke behoeften het vaakst worden benoemd door daders voor deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling.

De behoefte tot herstel van het morele imago. Ten eerste wordt in het onderzoek van Shnabel en Nadler (2015) de behoefte om het morele imago te herstellen genoemd als behoefte onder daders die kan leiden tot deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling. Het morele imago omvat de waarden en normen van een persoon en hoe de dader naar zichzelf, zijn omgeving en de samenleving kijkt. De omgeving van de dader bestaat uit de naastbetrokkenen zoals partner, gezinsleden, overige familie, vrienden, burens, collega's en/of kennissen. De omgeving kan een positieve of negatieve invloed hebben op de dader. Zo komt in de differentiële associatietheorie naar voren dat de omgeving een negatieve invloed kan hebben. Deze theorie stelt dat crimineel gedrag en de houding tegenover crimineel gedrag aangeleerd wordt via interpersoonlijke contacten (Sutherland, 1993). Dit betekent dat wanneer de omgeving crimineel gedrag niet afkeurt, de dader het criminele gedrag ook niet zal afkeuren. Daarentegen kan de omgeving ook een positieve invloed hebben op de dader. Als de omgeving criminaliteit afkeurt, en als deze opvatting en houding al vroegtijdig wordt aangeleerd, kan de omgeving op deze wijze een positief effect hebben in de bereidheid van daders tot deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling na hun daad (Braithwaite, 2000). Dit wordt bevestigd in de bindingstheorie van Hirschi (2002); individuen met sterke sociale bindingen zijn minder snel geneigd tot delinquent gedrag, omdat hierdoor de mogelijkheid bestaat om deze sociale bindingen te verliezen. Lanier en Henry (2004) stellen dat individuen met sterke sociale bindingen minder snel geneigd zijn om een delict te plegen, terwijl een persoon met minder sterke sociale bindingen eerder crimineel gedrag vertoont.

Daarnaast valt onder het morele imago ook de wijze waarop de omgeving van de dader en de samenleving naar de dader kijken. Het herstellen van het morele imago kan gezien worden als een hoofdbehoefte van daders waar verschillende sub-behoeften onder vallen, zoals integratie in de

maatschappij, de acceptatie van personen uit de omgeving, acceptatie door de samenleving, het verminderen van schuldgevoelens, herstel van de manier waarop mensen uit de omgeving en de samenleving tegen de dader aankijken, het herstellen van het eigen zelfbeeld, het afgeven van een positief signaal richting de omgeving en het doen van een plezier aan de sociale omgeving (Kippers, 2013).

In het onderzoek van Claessen, Zeles, Zebel en Nelen (2015) is gebleken dat een groot deel van de daders die deelnamen aan slachtoffer-daderbemiddeling daders waren die voor het eerst een delict hebben gepleegd. Als de omgeving een positieve invloed heeft op de dader, kan door het plegen van een delict het gedrag van de dader als immoreel en dreigend door de omgeving ervaren worden. Dit kan leiden tot sociale uitsluiting (Shnabel & Nadler, 2015). Over het algemeen hechten deze daders veel waarde aan de mening van de omgeving en als de dader afgewezen wordt door de gewaardeerde omgeving, kan er een imago probleem ontstaan (Braithwaite, 2000). Dit betekent dat het plegen van een delict ervoor kan zorgen dat er problemen ontstaan in de affectieve bindingen met gewaardeerde personen in de omgeving (Hirschi, 2002). Dit kan stimulerend werken voor deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling. De sociale controle door de omgeving kan maken dat de morele emoties van de dader versterkt worden na een delict (Nugier, Niedenthal, Brauer, & Chekroun, 2007). Morele emoties kunnen ervoor zorgen dat iemand zich verantwoordelijk voelt voor zijn daden en het kan de persoon motiveren om zijn gedrag te veranderen (Kroll & Egan, 2004). Door deel te nemen aan de bemiddeling kan het morele imago hersteld worden, om op die manier ook de eventuele problemen met de omgeving te herstellen (Braithwaite, 2000).

De aantasting van het morele imago gaat vaak gepaard met gevoelens van schuld of illegitimiteit als de dader aan het delict denkt (Shnabel & Nadler, 2015). Het plegen van een delict kan emoties van schuld en/of schaamte veroorzaken onder daders (Braithwaite, 2000; Tangney, Stuewig, & Hafez, 2011). Schuld wordt veelal ervaren over een ondernomen actie, terwijl schaamte van invloed is op de eigenwaarde van het individu (Hirschi, 2002). Bij de aanwezigheid van schuldgevoelens wordt het delict nogmaals overdacht, en kan het zo zijn dat de dader het achteraf graag anders had willen doen (Tangney, Stuewig, & Hafez, 2011). De dader heeft dus spijt van zijn ondernomen actie. Het hebben van schuldgevoelens heeft op deze wijze een activerende en herstellende functie, doordat de dader de

behoefte ervaart om in contact te komen met het slachtoffer. Daarnaast kan het zijn dat de dader zich schaamt voor het gepleegde delict. Dit kan van invloed zijn op de uitingen van gedrag, waarbij de dader een persoonlijke reflectie maakt op zijn persoonlijkheid (Schalkwijk, 2003).

De behoefte tot verzoening met het slachtoffer. Ten tweede wordt in het onderzoek van Shnabel en Nadler (2015) de behoefte tot verzoening met het slachtoffer genoemd als behoefte welke kan leiden tot deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling. De dader kan bij de slachtoffer-daderbemiddeling excuses aanbieden en het slachtoffer kan de dader vergeven. De behoefte tot verzoening met het slachtoffer kan gezien worden als een hoofdbehoefte waar verschillende sub-behoeften voor een dader onder kunnen vallen. Hierbij is te denken aan: het willen aanbieden van excuses, het willen helpen van het slachtoffer bij het herstellen van het delict (Van Burik, et al., 2010), iets willen doen waar het slachtoffer baat bij heeft (Umbreit, Coates, & Vos, 2003) en/of het willen uitleggen van de beweegredenen aan het slachtoffer (Shnabel & Nadler, 2008).

De verontschuldiging van de dader richting het slachtoffer kan leiden tot erkenning van het emotionele en/of schadelijke leed bij het slachtoffer (Harris, Walgrave, & Braithwaite, 2004). Het slachtoffer krijgt hierdoor de controle terug en door het ontvangen van de verontschuldiging kan empathie en verbondenheid ontstaan jegens het perspectief van de dader (Van Burik, et al., 2010). De vergeving door het slachtoffer kan als resultaat hebben dat er geen sprake meer is van wraak en/of verwijt richting de dader. (Zebel, 2012). Tevens is het zo het proces van het uiten van excuses door de dader aan het slachtoffer een remmende werking op de recidive kan hebben (Steketee, Ter Woerds, Moll, & Boutellier, 2006). De dader kan namelijk daardoor tot een inzicht komen doordat hij/zij het verhaal van het slachtoffer hoort (Shnabel & Nadler, 2015). Daarnaast kunnen gevoelens van schuld en/of schaamte leiden tot motivatie om de excuses aan te bieden aan het slachtoffer. Het daadwerkelijk aanbieden van de excuses zou dan de schuldgevoelens kunnen reduceren (Tangney, Stuewig, & Hafez, 2011). In het onderzoek van Fellegi (2008) komt naar voren dat het hebben van schaamtegevoelens ook een activerende rol kan hebben in de wil om excuses aan het slachtoffer aan te bieden.

Onderzoeksvragen en verwachtingen

Er is nog weinig onderzoek verricht naar de behoeften die het meest worden benoemd voor deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling. Betreffende slachtoffer-daderbemiddeling zijn met name

andere onderwerpen onderzocht, zoals de effecten van slachtoffer-daderbemiddeling op slachtoffers en daders (Bolivar, Aertsen, & Vanfraechem, 2013; Paul, & Schenck-Hamlin, 2017; Umbreit et al., 2004). Het onderzoeken van de behoeften van daders binnen slachtoffer-daderbemiddeling maakt het huidige onderzoek uniek.

Voor dit onderzoek zijn twee hoofdvragen opgesteld, om zowel de behoeften van daders betreffende slachtoffer-daderbemiddeling te onderzoeken, alsook eventuele verschillen tussen de daders die aangeven wel en niet bereid te zijn tot deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling.

De eerste onderzoeksvraag is gericht op de behoeften van daders na een delict en welke behoefte het meest wordt benoemd in relatie tot deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling. De genoemde behoeften in de literatuur zijn; het herstellen van het morele imago, en de verzoening met het slachtoffer. Dit heeft geleid tot de eerste onderzoeksvraag: *In hoeverre spelen de behoeften tot herstellen van het morele imago en de verzoening met het slachtoffer een rol bij de bereidheid van daders om deel te nemen aan slachtoffer-daderbemiddeling?*

Naar verwachting wordt er door de dader vaker deelgenomen aan slachtoffer-daderbemiddeling vanuit de behoefte om verzoening te krijgen met het slachtoffer dan vanuit de behoefte om het morele imago te herstellen. Uit onderzoek van Umbreit, Coates en Vos (2003) blijkt dat daders vooral lijken deel te nemen aan slachtoffer-daderbemiddeling om excuses aan te bieden en verantwoordelijkheid te nemen voor hun acties, om op die manier het strafbare feit achter zich te laten. Verder zijn de voornaamste genoemde redenen in dat onderzoek om deel te nemen aan slachtoffer-daderbemiddeling het aanbieden van excuses, het slachtoffer helpen te genezen, en iets te willen doen waar het slachtoffer baat bij heeft. Dit komt ook overeen met onderzoek van Shnabel en Nadler (2008) en Kippers (2013).

De tweede onderzoeksvraag is gericht op een mogelijk verschil tussen daders die wel bereid zijn om deel te nemen aan slachtoffer-daderbemiddeling en daders die niet bereid zijn tot deelname. De tweede gestelde onderzoeksvraag hierbij is: *In hoeverre bestaat er een verschil in de behoeften tot het herstellen van het morele imago en de verzoening met het slachtoffer tussen daders die wel bereid en niet bereid zijn tot deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling?*

Ten eerste wordt naar verwachting de behoefte tot verzoening met het slachtoffer vaker en sterker genoemd door de groep die wel bereid is dan door de groep die niet bereid is tot deelname aan

slachtoffer-daderbemiddeling. Daders die bereid zijn tot deelname noemen als één van de belangrijkste redenen om deel te nemen dat ze spijt hebben van het delict en uitleg willen geven aan het slachtoffer (Steketee et al., 2006). Dat de groep die wel bereid is tot deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling eerder zou deelnemen vanuit de behoefte tot verzoening, kan te maken hebben met de ervaring van morele emoties. De dader voelt zich verantwoordelijk voor de daden en wil dit graag herstellen en op deze wijze iets doen voor het slachtoffer (Kroll & Egan, 2004).

Ten tweede wordt voor de behoefte om het morele imago te herstellen geen verschil verwacht tussen de groep die wel en niet bereid is tot deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling. De behoefte tot verzoening met het slachtoffer komt in verschillende onderzoeken (Steketee, et al., 2006; Harris, Walgrave, & Braithwaite, 2004; Umbreit, Coates, & Vos, 2003; Shnabel, & Nadler, 2008; Kippers, 2013) naar voren als voornaamste behoefte, waardoor de behoefte om het morele imago te herstellen in het huidige onderzoek minder belangrijk wordt geacht. Dit leidt er mogelijk toe dat de behoefte om het morele imago te herstellen minimaal wordt benoemd en er daardoor geen significante verschillen bestaan tussen daders die wel en niet bereid zijn tot deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling.

Methode

Design

Het onderzoek kent een ‘mixed methods design’ dat bestond uit een kwalitatief onderzoek waarin gebruik is gemaakt van een vragenlijst met open vragen, en een kwantitatief onderzoek dat bestond uit gesloten vragen. Om een duidelijk beeld te verkrijgen is er gekeken of er een verschil bestond tussen de behoefte om het morele imago te herstellen en de behoefte tot verzoening met het slachtoffer, en of de respondent heeft aangegeven deel te willen nemen aan slachtoffer-daderbemiddeling.

In het onderzoek werd eerst een fictieve casus weergegeven. Vanuit deze fictieve casus konden respondenten de vragenlijst beantwoorden. Voorafgaand aan de casus kregen de respondenten de volgende instructie te lezen: ‘We willen u vragen om de casus door te lezen. Voor het beantwoorden van de vragen is het van belang dat u zich zo goed mogelijk probeert in te leven in de daderrol.’

In het onderzoek is vervolgens, aan de hand van het antwoord van de respondent op de vraag of zij bereid zouden zijn tot deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling, een verdeling gemaakt in twee groepen: de groep ingebeelde daders die bereid is tot deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling, en de groep ingebeelde daders die niet bereid is tot deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling.

Respondenten

De vragenlijst is door 80 respondenten ingevuld. Een aantal respondenten is wegens exclusiecriteria echter uitgesloten van nadere analyses. Deze exclusiecriteria zijn gebaseerd op de mate van volledigheid betreffende het invullen van de vragenlijst. 31 respondenten zijn uitgesloten van nadere analyses wegens het enkel beantwoorden van de eerste vraag, 'Hoe kijkt u tegen slachtoffer-daderbemiddeling aan?' en 10 respondenten zijn uitgesloten wegens het stoppen met invullen van de vragenlijst na het lezen van de fictieve casus. Tot slot zijn twee respondenten uitgesloten van nadere analyses, vanwege het niet akkoord gaan met de toestemmingsverklaring.

Om die reden zijn de analyses gebaseerd op de resterende 37 respondenten. Deze respondenten waren allen Nederlandse burgers, en bestonden uit 11 mannen (30%) en 26 vrouwen (70%). De leeftijd varieerde tussen de 20 en de 59 jaar ($M = 28.2$, $SD = 10.7$). Hiervan zijn 11 respondenten werkend (30%), 21 respondenten studierend (57%) en de overige 5 respondenten hebben 'anders' aangegeven (13%). Er is gebruik gemaakt van een gelegenheidssteekproef, aangezien de respondenten zijn geworven uit de nabije omgeving van de onderzoekers. Er is voor deze vorm van steekproeftrekking gekozen, omdat de motivatie voor het invullen van de vragenlijst van groot belang was en de motivatie van deze groep individuen als groot werd geacht wegens het vrijwillige karakter. De motivatie voor deelname aan het huidige onderzoek speelt een belangrijke rol, omdat binnen het kwalitatieve deel van het onderzoek het van belang was dat de respondent zich goed inleefde in de fictieve casus en uitgebreide antwoorden gaf op de open vragen.

Bij de verdeling van de groepen werd er gekeken of de respondent heeft aangegeven wel of niet deel te willen nemen aan slachtoffer-daderbemiddeling. Er waren ook respondenten die twijfelden over deelname, maar deze zijn ondergebracht als zijnde geen bereidheid tot deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling, gezien het gebrek aan motivatie welke wel noodzakelijk is voor slachtoffer-daderbemiddeling. De verdeling over de groepen is weergegeven in Tabel 1.

Tabel 1

Bereidheid tot Slachtoffer-daderbemiddeling (N=37)

Bereidheid	Aantal
Wel bereid tot deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling	25 (67%)
Niet bereid tot deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling	12 (33%)

Materialen

Ten behoeve van het onderzoek is er met behulp van de gebruikte literatuur een vragenlijst opgesteld met open en gesloten vragen over de behoeften die vaker worden benoemd voor deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling.

Hieronder worden alleen vragen benoemd die voor het verdere deel van het onderzoek relevant zijn. Overige vragen, zoals vragen ten behoeve van het onderzoek van de mede onderzoeker, zijn wegens irrelevantie voor het huidige onderzoek niet meegenomen (zie Bijlage 2 voor de gehele vragenlijst).

Open vragen. De vragenlijst is gestart met de open vraag: ‘Hoe kijkt u tegen slachtoffer-daderbemiddeling aan?’ Na het beantwoorden van deze vraag werd de respondent doorgestuurd naar een fictieve casus. Voorafgaande aan de casusbeschrijving werd gevraagd om de casus door te lezen, waarbij het belang werd benadrukt dat de respondent zich zo goed mogelijk probeert in te leven in de daderrol. Samenvattend bestond de casus (zie Bijlage 2 voor de gehele casusbeschrijving) uit een huisinbraak waarbij de bewoners thuis waren. De dader heeft hierbij geweld gebruikt en het slachtoffer onder schot gehouden met een neppistool, welke op een echt pistool leek. De dader heeft de inhoud van de kluis meegenomen. De dader kwam tot deze daad wegens financiële problemen. Na deze inbraak is de dader aangehouden en werd hem vervolgens de mogelijkheid geboden tot deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling.

Om de behoeften in kaart te brengen van de dader na dit delict is de respondent door middel van verschillende vraagstellingen gevraagd vanuit welke beweegredenen en/of behoeften deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling plaats zou (kunnen) vinden. Zo werd na het lezen van de casus gevraagd: ‘Stel u bent de dader van het delict, zou u bereid zijn om deel te nemen aan slachtoffer-

daderbemiddeling, waarom wel of niet?’ Vervolgens is de vraag gesteld: *‘Stel u voor dat u wel mee wilt werken aan slachtoffer-daderbemiddeling. Wat zouden uw behoeften kunnen zijn om deel te nemen aan slachtoffer-daderbemiddeling?’* Ten slotte is er gevraagd: *‘Stel u voor dat u wel mee wilt werken aan slachtoffer-daderbemiddeling. Wat zou u willen zeggen en/of doen tijdens de bemiddeling?’* Deze open vragen, die verschillend van aard zijn maar tegelijkertijd allen vragen naar de redenen waarom daders zouden willen deelnemen aan bemiddeling, dienden om respondenten uitgebreid de mogelijkheid te geven om behoeften te noemen die verband houden met hun eventuele deelname.

Gesloten vragen. In het kwantitatieve onderzoek zijn twee kern vragen gesteld met ieder eigen sub-vragen, in de totaliteit zijn er vijftien gesloten vragen gesteld. De eerste vraag is gericht op de hoofdbehoefte van het herstellen van het morele imago, en luidt: *‘In hoeverre zou u naar aanleiding van het strafbare feit behoefte hebben aan...’*. Vervolgens zijn er tien sub-behoeften benoemd die vallen onder het herstellen van het morele imago, waar de respondent op een 5-punt Likertschaal de mate van belang kan aangeven (1= onbelangrijk, 2= enigszins onbelangrijk, 3= neutraal, 4= enigszins belangrijk en 5= belangrijk). Deze sub-behoeften van het herstel van het moreel imago zijn gebaseerd op het onderzoek van Kippers (2013) en bestonden uit: integratie in de maatschappij, acceptatie van personen uit uw omgeving, acceptatie door de samenleving, het verminderen van uw schuldgevoelen, herstel van hoe mensen uit uw omgeving tegen u aankijken, herstel van hoe de samenleving tegen u aankijkt, herstel van uw eigen zelfbeeld, het afgeven van een positief signaal naar uw omgeving, het doen van een plezier aan de sociale omgeving, te denken aan ouders/ partner/ vrienden en deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling gericht op strafvermindering.

De tweede vraag is gericht op de behoefte tot verzoening met het slachtoffer, en luidt: *‘In hoeverre zou u naar aanleiding van het strafbare feit behoefte hebben om...’*. Vervolgens zijn er vijf sub-behoeften benoemd, waar de respondent op een 5-punt Likertschaal de mate belang kan aangeven (1= onbelangrijk, 2= enigszins onbelangrijk, 3= neutraal, 4= enigszins belangrijk en 5= belangrijk). Deze behoeften zijn gebaseerd op het onderzoek van Kippers (2013) en bestonden uit: uw excuses aanbieden aan het slachtoffer, het slachtoffer helpen te herstellen van het delict, iets doen waar het

slachtoffer baat bij heeft, uw beweegredenen aan het slachtoffer uit te leggen en het slachtoffer laten begrijpen dat u geen slecht persoon bent.

Procedure

Met toestemming van de ethische commissie is het onderzoek uitgevoerd. De vragenlijst is ingevoerd in het programma Qualtrics. Vervolgens is een oproep geplaatst op Facebook en LinkedIn met de vraag om de bijgevoegde vragenlijst in te vullen. Deelname aan het onderzoek was geheel op vrijwillige basis en de respondent kon het op ieder gewenst moment uitvoeren en/of stoppen. Ten behoeve van deelname is geen compensatie beschikbaar gesteld. Aan het begin van het onderzoek diende eerst een toestemmingsverklaring gelezen te worden, waar de respondent mee akkoord diende te gaan voor verdere deelname. Vervolgens is de respondent gevraagd om zo uitgebreid mogelijk antwoord te geven op de open vragen welke zouden volgen, waarbij de respondent alle antwoordruimte is gegeven. Alvorens verder te kunnen gaan naar de volgende vraag, diende de voorgaande vragen steeds te zijn beantwoord. Daaropvolgend is aan de respondent een aantal gesloten vragen over diens behoeften gesteld. Vervolgens werden tevens enkele demografische gegevens gevraagd, wat geheel vrijwillig en niet verplicht was om in te vullen. Aan het eind werd de respondent gevraagd of hij de vragenlijst serieus had ingevuld en of er nog opmerkingen dan wel klachten waren over de vragenlijst. Tot slot werd de respondent bedankt voor deelname aan het onderzoek en kon een e-mailadres achtergelaten worden om op de hoogte te blijven van de resultaten van het huidige onderzoek.

Om de verwachtingen te toetsen is er een vergelijking gemaakt tussen de open vragen en de gesloten vragen bij beide behoeften.

Coderen open vragen. De te coderen vragen bestonden uit vier open vragen om de behoeften van de dader inzichtelijk te krijgen. Voor het opstellen van een definitief codeerschema is er gestart met het individueel coderen van de antwoorden van de eerste vier respondenten door beide onderzoekers. Vervolgens is aan de hand van de codering van deze vier respondenten overeenstemming bereikt over het definitieve codeerschema (zie Bijlage 3). De veranderingen in het definitieve codeerschema bestonden uit het toevoegen van de behoefte om de eigen gemoedstoestand te herstellen, en het vervangen van de behoefte om te laten zien aan het slachtoffer dat de dader geen slecht persoon is met de behoefte om begrip te verkrijgen van het slachtoffer voor de daad. De onderzoekers hebben

daaropvolgend zelf een eigen dataset gecreëerd doordat ieder de antwoorden van alle respondenten op de open vragen codeerden.

De codering is eerst uitgevoerd in Atlas.ti. Vervolgens is dit ingevoerd in het statistische computerprogramma IBM SPSS 22, waarbij per respondent is ingevuld of de behoefte naar slachtofferdaderbemiddeling wel benoemd (waarde 1) of niet benoemd (waarde 2) is. Nadien is per groep (wel bereid, niet bereid) de behoefte omgezet in percentages.

Analyse

Kwalitatief onderzoek. Ten eerste is de betrouwbaarheid getoetst. De interbeoordelaarsbetrouwbaarheid is berekend middels Cohen's kappa, welke een maat is voor de interbeoordelaarsovereenkomst van kwalitatieve items. De eerste vier respondenten zijn niet meegenomen in deze analyse, omdat deze gezamenlijk zijn gecodeerd. De Cohen's kappa is berekend per beoordeelde behoefte en per bereidheid van respondenten tot deelname aan slachtofferdaderbemiddeling. Dit maakt dat de Cohen's kappa 23 keer is berekend, bestaande uit twintig keer de beoordeling over de behoeften en drie keer de beoordeling over de bereidheid. In totaal zijn er negen sub-behoeften uit het codeerschema niet genoemd door de respondent en deze konden derhalve niet meegenomen worden in de verdere analyses. Tevens zijn de sub-behoeften waarvan is gebleken dat deze niet goed gecodeerd konden worden, buiten beschouwing gelaten. Hierbij is het minimum criterium gehanteerd van een matige overeenkomst (i.e., .6) en de volgende items zijn geëxcludeerd van de analyses: iets doen waar het slachtoffer baat bij heeft, het verkrijgen van begrip van het slachtoffer voor de daad, alleen het benoemen van het spijtgevoelens zonder verdere toelichting, herstel van eigen gemoedstoestand, stress wegnemen bij het slachtoffer, schade vergoeden van het slachtoffer, integratie in de maatschappij, acceptatie van personen uit uw omgeving, acceptatie door de samenleving, herstel van hoe de mensen uit uw omgeving tegen u aankijken, herstel van uw eigen zelfbeeld, het afgeven van een positief signaal naar uw omgeving en het doen van een plezier aan de sociale omgeving. Voor de overige items is een matige tot sterke Cohen's kappa gevonden, namelijk een range van .65-1. Voor een overzicht van de Cohen's kappa per behoefte, zie Bijlage 4.

Ten tweede is voor de open vragen de Pearson Chi-Square uitgevoerd. Hiervoor zijn de schalen berekend door de verschillende items per behoefte bij elkaar op te tellen om vervolgens te analyseren of

de hoofdbehoefte herstellen van het morele imago en/of verzoening met het slachtoffer wel of niet werd genoemd. De Pearson Chi-Square heeft ten eerste getoetst of de behoefte tot verzoening met het slachtoffer in zijn algemeenheid significant vaker werd benoemd dan de behoefte om het morele imago te herstellen. Ten tweede is de Pearson Chi-Square uitgevoerd om te toetsen of, conform de verwachting, de daders die wel bereid zijn tot deelname de behoefte tot verzoening vaker noemen dan de daders die niet bereid zijn tot deelname. De Pearson Chi-Square is tevens uitgevoerd om te toetsen of, conform de verwachting, er geen significant verschil bestaat tussen de daders die wel bereid en niet bereid zijn tot deelname en de mate van het benoemen van de behoefte om het morele imago te herstellen.

Kwantitatief onderzoek. Ten eerste zijn de gemiddelden van de gesloten vragen uitgerekend middels SPSS. Ten tweede werd er voor de beantwoording van de eerste onderzoeksvraag t-toetsen voor gekoppelde paren uitgevoerd. Dit om te toetsen of er in zijn algemeenheid significante verschillen bestaan tussen de mate waarin de twee behoeften genoemd werden. Ten derde hebben er voor de tweede onderzoeksvraag t-toetsen voor onafhankelijke steekproeven plaatsgevonden om de sub-behoeften te vergelijken tussen de groep respondenten die wel bereid waren en de groep respondenten die niet bereid waren tot deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling, voor zowel de hoofdbehoefte herstel van het morele imago als de hoofdbehoefte verzoening met het slachtoffer. Ten derde zijn er t-toetsen voor onafhankelijke steekproeven uitgevoerd, welke hebben getoetst of er een significant verschil bestond in de mate waarin de behoefte tot verzoening met het slachtoffer en het herstellen van het morele imago worden genoemd, tussen de groep die wel en die niet bereid is tot slachtoffer-daderbemiddeling. Vervolgens is ter exploratie de t-toets voor gekoppelde paren uitgevoerd. Apart voor de groep die wel bereid was tot deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling, en apart voor de groep die daartoe niet bereid was, waarbij er geanalyseerd is of de behoefte tot verzoening significant vaker werd genoemd dan de behoefte om het morele imago te herstellen.

Resultaten

De verschillen tussen de behoeften

Voor het beantwoorden van de eerste onderzoeksvraag wordt er middels kwalitatieve en kwantitatieve data getoetst of er een ondersteuning gevonden kan worden, voor de verwachting dat, de behoefte tot verzoening vaker en sterker wordt benoemd dan het herstellen van het morele imago.

Verzoening met het slachtoffer. Tabel 2 geeft de frequenties en percentages weer van de sub-behoeften die behoren tot de behoefte verzoening met het slachtoffer. Hieruit blijkt dat de sub-behoefte om de excuses aan het slachtoffer aan te bieden het meeste wordt benoemd door de respondenten.

Tabel 2

Frequenties en Percentages van de Sub-behoeften betreffende de Behoefte Verzoening binnen het Kwalitatieve Deel van het Onderzoek

	Groep respondenten (n=37)
Uw excuses aanbieden aan het slachtoffer/ spijt tonen	32(87%)
Uw beweegredenen uitleggen aan het slachtoffer	23(62%)
Het slachtoffer helpen bij het herstellen van het delict	8 (22%)
Één of meer sub-behoeften genoemd	35 (95%)

Het herstellen van het morele imago. Tabel 3 geeft de frequenties weer van de genoemde sub-behoeften die behoren tot de behoefte om het morele imago te herstellen. Hieruit blijkt dat de sub-behoefte van het verminderen van schuldgevoelens het meest aanwezig lijkt te zijn.

Tabel 3

Frequenties en Percentages van de Sub-behoeften betreffende de Behoefte Herstellen Moreel Imago binnen het Kwalitatieve Deel van het Onderzoek

	Groep respondenten (n=37)
Het verminderen van uw schuldgevoelens	5 (14%)
Strafvermindering	4 (11%)
Het verminderen van uw schaamtegevoelens	2 (5%)
Één of meer sub-behoeften genoemd	8 (22%)

Verskil tussen de behoeften. Uit Tabel 2 en Tabel 3 blijkt dat uit het kwalitatieve deel van het onderzoek, conform de verwachting, een sub-behoefte tot verzoening met het slachtoffer vaker benoemd lijkt te worden (95%) in vergelijking met een sub-behoefte om het morele imago te herstellen (22%). Om te toetsen of er in zijn algemeenheid een significant verschil bestaat, tussen het noemen van de behoefte tot verzoening en het herstellen van het morele imago, is de Pearson Chi- Square uitgevoerd. Uit de Pearson Chi- Square bleek, in tegenstelling tot de verwachting, dat de behoefte tot verzoening niet significant vaker is benoemd dan de behoefte om het morele imago te herstellen, $X^2(1) = .583, p = .445$. Met andere woorden, er is niet aangetoond dat de behoefte tot verzoening in zijn algemeenheid vaker is benoemd dan de behoefte om het morele imago te herstellen.

Voor het kwantitatieve deel van het onderzoek is een t-toets voor gekoppelde paren uitgevoerd, om te toetsen welke hoofdbehoefte in zijn algemeenheid vaker is benoemd. Hierbij zijn de antwoorden van respondenten op de gesloten vragen over de sub-behoeften per hoofdbehoefte gemiddeld, gemiddelde van tien items voor de hoofdbehoefte om het morele imago te herstellen, en van vijf items voor de hoofdbehoefte verzoening. Op basis van deze t-toets is ondersteuning gevonden voor de verwachting. Er bestaat een significant verschil tussen de behoefte tot verzoening met het slachtoffer ($M = 4.58$) en de behoefte om het morele imago te herstellen ($M = 4.27$), $t(35) = -2.732, p = .010$. Met andere woorden, de behoefte tot verzoening werd sterker genoemd dan de behoefte om het morele imago te herstellen.

Conclusie resultaten eerste onderzoeksvraag

In het kwalitatieve deel van het onderzoek lijkt een tendens aanwezig te zijn waarin de behoefte tot verzoening vaker is benoemd dan de behoefte om het morele imago te herstellen, echter is dit in verdere analyses niet significant aangetoond. Daarentegen is de behoefte tot verzoening in het kwantitatieve deel van het onderzoek wel significant sterker benoemd dan de behoefte om het morele imago te herstellen.

De verschillen tussen de behoeften per groep

Voor het beantwoorden van de tweede onderzoeksvraag wordt er middels kwalitatieve en kwantitatieve data getoetst of er een ondersteuning gevonden kan worden voor de gestelde verwachtingen.

Verzoening met het slachtoffer. Tabel 4 geeft de frequenties en percentages weer van de sub-behoefte die behoren tot de behoefte verzoening met het slachtoffer.

Tabel 4 *Frequenties en Percentages per Groep van de Sub-behoefte betreffende de Behoefte Verzoening binnen het Kwalitatieve Deel van het Onderzoek*

	Groep wel bereid tot deelname aan slachtoffer- daderbemiddeling (n=25)	Groep niet bereid tot deelname aan slachtoffer- daderbemiddeling (n=12)
Uw excuses aanbieden aan het slachtoffer/ spijt tonen	22 (88%)	10 (83%)
Uw beweegredenen uitleggen aan het slachtoffer	17 (68%)	6 (50%)
Het slachtoffer helpen bij het herstellen van het delict	7 (28%)	1 (8%)
Één of meer sub-behoefte genoemd	24 (96%)	7 (58%)

Betreffende de groep respondenten die wel bereid zijn om deel te nemen aan slachtoffer-daderbemiddeling, is gebleken dat de sub-behoefte om de excuses aan te bieden aan het slachtoffer het meest is benoemd (88%). Verschillende respondenten geven hierover aan: *‘Ook zou ik mijn spijt aan het slachtoffer willen betuigen. Ik heb iets gedaan wat niet mocht, wat impact op anderen heeft gehad en daar zal ik zelf de verantwoordelijkheid voor moeten nemen’* of *‘Een sorry aanbieden. Wat een schrale troost dit ook is’* met ten slotte *‘dat ik veel spijt van het delict heb’*. Voor een groot deel van de respondenten (68%) is ook het uitleggen van de beweegredenen aan het slachtoffer een behoefte.

Betreffende de groep respondenten die niet bereid is om deel te nemen aan slachtoffer-daderbemiddeling, is tevens gebleken dat de sub-behoefte om de excuses aan te bieden aan het slachtoffer het meest is benoemd (83%). Voor de helft van de respondenten (50%) geldt tevens dat het uitleggen van de beweegredenen aan het slachtoffer een behoefte is. Een respondent gaf aan: *‘Verontschuldigen, horen hoe de slachtoffers het hebben geïnterpreteerd, wat de gevolgen waren voor hen en kunnen vertellen wat mijn gevolgen zijn’*.

Om te toetsen of binnen het kwalitatieve deel van het onderzoek, conform de verwachting, de behoefte tot verzoening significant vaker wordt genoemd door daders die wel bereid zijn dan de daders

die niet bereid zijn tot deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling, is de Pearson Chi- Square uitgevoerd. Uit de Pearson Chi- Square bleek in tegenstelling tot de verwachting dat er geen verschil bestaat tussen de groepen en de mate waarin de behoefte om verzoening te krijgen met het slachtoffer is benoemd, $X^2(1) = .298, p = .585$.

Voor het kwantitatieve deel van het huidige onderzoek geeft Tabel 5 de gemiddelden en standaarddeviaties weer van de genoemde sub-behoeften die behoren tot de behoefte verzoening, op een 5-punt Likertschaal. Uit de tabel blijkt dat de sub-behoefte om excuses aan te bieden aan het slachtoffer voor beide groepen het meest is genoemd binnen de hoofdbehoefte om te verzoenen met het slachtoffer. Dit is in overeenstemming met het kwalitatieve deel van het onderzoek. De uitkomsten van de t-toetsen voor onafhankelijke steekproeven laten zien dat er enkel een significant verschil is tussen de groep die wel bereid is en de groep die niet bereid is tot deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling voor de sub-behoefte om iets te doen waar het slachtoffer baat bij heeft. Uit de tabel is af te lezen dat de groep die wel bereid is de sub-behoefte om iets te doen waar het slachtoffer baat bij heeft significant vaker noemt dan de groep die niet bereid is tot de deelname. Tevens is in de tabel een marginaal verschil ($p = .060$) af te lezen, de groep die wel bereid is noemt de sub-behoefte om het slachtoffer te helpen herstellen bij het delict sterker dan de groep die niet bereid is. Dit is ter ondersteuning van de verwachting waarbij de daders die wel bereid zijn tot deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling de behoefte tot verzoening sterker noemen in vergelijking met de daders die niet bereid zijn.

Tabel 5

Gemiddelden (M) en Standaarddeviaties (SD) per Groep van de Behoeftes Verzoening binnen het Kwantitatieve Deel van het Onderzoek

	Groep wel bereid tot deelname aan slachtoffer- daderbemiddelin g (n=25) M (SD)	Groep niet bereid tot deelname aan slachtoffer- daderbemiddelin g (n=12) M (SD)	T-toets
Excuses aanbieden aan het slachtoffer	4.92(.40)	4.75(.62)	$t(35) = 1.007, p = .321$
Het uitleggen van beweegredenen aan het slachtoffer	4.60(.65)	4.67(.65)	$t(35) = -0.293, p = .771$
Het slachtoffer helpen te herstellen bij het delict	4.80(.50)	4.25(.87)	$t(35) = 2.043, p = .060$
Iets doen waar het slachtoffer baat bij heeft	4.76(.44)	4.25(.97)	$t(35) = 2.241, p = .043$
Het slachtoffer laten begrijpen dat u geen slecht persoon bent	4.28(.74)	4.08(1.31)	$t(35) = 0.586, p = .562$

Het herstellen van het morele imago. Tabel 6 geeft de frequenties weer van de genoemde sub-behoeften die behoren tot de behoefte om het morele imago te herstellen. Hieruit blijkt dat, bij de groep die wel bereid is tot deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling, de sub-behoefte van het verminderen van schuldgevoelens het meest aanwezig lijkt te zijn. Bij de groep die niet bereid is tot deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling, lijkt een andere sub-behoefte, namelijk strafvermindering, het meest aanwezig te zijn.

Tabel 6

Frequenties en Percentages per Groep van de Sub-behoeften betreffende de Behoeftte Herstellen Moreel Imago binnen het Kwalitatieve Deel van het Onderzoek

	Groep wel bereid tot deelname aan slachtoffer- daderbemiddeling (n=25)	Groep niet bereid tot deelname aan slachtoffer- daderbemiddeling (n=12)
Strafvermindering	2 (8%)	2 (17%)
Het verminderen van uw schuldgevoelens	5 (20%)	0 (0%)
Het verminderen van uw schaamtegevoelens	1 (4%)	1 (8%)
Één of meer sub-behoeften genoemd	2 (8%)	6 (50%)

Om te toetsen of binnen het kwalitatieve deel van het onderzoek, conform de verwachting, geen verschil bestaat tussen de daders die wel bereid en niet bereid zijn tot deelname voor de behoefte om het morele imago te herstellen, is de Pearson Chi- Square uitgevoerd. In de Pearson Chi- Square is ondersteuning gevonden voor de verwachting en is geen significant verschil gevonden tussen de groepen en de mate waarin de behoefte om het morele imago benoemd is, $X^2(1) = .257, p = .612$.

Tabel 7 geeft de gemiddelden en standaarddeviaties weer van de genoemde sub-behoeften die behoren tot de behoefte om het morele imago te herstellen, op een 5-punt Likertschaal. Binnen de groep respondenten die wel bereid zijn tot deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling wordt de sub-behoefte van herstel van het eigen zelfbeeld (4.60) het meest genoemd. Binnen de groep respondenten die niet bereid zijn tot deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling wordt het herstel van hoe de samenleving tegen u aankijkt (4.83) het meest benoemd. De uitkomsten van de t-toetsen voor onafhankelijke steekproeven laten zien dat er enkel een significant verschil is tussen de groep die wel bereid is en de groep die niet bereid is tot slachtoffer-daderbemiddeling voor de sub-behoefte herstel van hoe mensen uit de omgeving tegen de dader aankijken. Uit Tabel 7 is af te lezen dat de groep die niet bereid is, de sub-behoefte het herstellen van hoe de omgeving tegen de dader aankijkt significant vaker noemt dan de groep die wel bereid is tot slachtoffer-daderbemiddeling.

Tabel 7

Gemiddelden (M) en Standaarddeviaties (SD) per Groep van de Behoeften tot het Herstellen van Moreel Imago binnen het Kwantitatieve Deel van het Onderzoek

	Groep wel bereid tot deelname aan slachtoffer- daderbemiddeling (n=25) M (SD)	Groep niet bereid tot deelname aan slachtoffer- daderbemiddeling (n=12) M (SD)	T-toets
Herstel van uw eigen zelfbeeld	4.60(.58)	4.75(.62)	$t(35) = 0.405, p = .405$
Herstel van hoe de samenleving tegen u aankijkt	4.56(.65)	4.83(.39)	$t(35) = -1.714, p = .095$
Acceptatie van mensen uit uw omgeving	4.52(.92)	4.50(.80)	$t(35) = 0.065, p = .949$
Acceptatie door de samenleving	4.08(.76)	4.42(.67)	$t(35) = -0.639, p = .527$
Het verminderen van uw schuldgevoelens	4.28(.94)	4.67(.49)	$t(35) = -1.338, p = .190$
Integratie in de maatschappij	4.44(.71)	4.17(.72)	$t(35) = 1.376, p = .178$
Herstel van hoe mensen uit uw omgeving tegen u aankijken	3.92(.64)	4.50(.67)	$t(35) = -2.621, p = .013$
Het doen van een plezier aan de sociale omgeving te denken aan ouders/ partners/ vrienden	4.00(1.40)	4.42(.79)	$t(35) = -0.879, p = .386$
Het afgeven van een positief signaal naar uw omgeving	4.04(.99)	4.33(.89)	$t(35) = 1.380, p = .176$
Strafvermindering	3.28(1.40)	4.00(1.30)	$t(35) = -1.528, p = .136$

Verskil van de behoeften tussen de verschillende groepen. Er zijn t-toetsen voor onafhankelijke steekproeven uitgevoerd om te toetsen of binnen het kwantitatieve deel van het onderzoek, conform de verwachting, een significant verschil bestaat in de mate waarin de behoefte tot verzoening in de groep wordt genoemd die wel bereid is in vergelijking met de groep die niet bereid is

tot deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling. Tevens is getoetst of er, conform de verwachting, geen verschillen bestaan tussen de groep die wel bereid is en niet bereid is voor de behoefte om het morele imago te herstellen. Om deze t-toets uit te voeren zijn de antwoorden van respondenten op de gesloten vragen over de sub-behoeften per hoofdbehoefte gemiddeld berekend, gemiddelde van tien items voor de hoofdbehoefte om het morele imago te herstellen, en vijf items voor de hoofdbehoefte verzoening. Ten eerste is gekeken of de behoefte tot verzoening significant vaker is benoemd in de groep die wel bereid is ($M = 4.68$) dan in de groep die niet bereid is ($M = 4.38$) tot slachtoffer-daderbemiddeling. In tegenstelling tot de verwachting, blijkt dat de behoefte verzoening niet vaker is benoemd door de groep die wel bereid is dan de groep die niet bereid is, $t(35) = 1.659$, $p = .106$. Ten tweede is gekeken of er een verschil bestaat voor de behoefte om het morele imago te herstellen tussen de groep die wel bereid is ($M = 4.20$) en de groep die niet bereid is ($M = 4.40$) tot slachtoffer-daderbemiddeling. Conform de verwachting blijkt dat er geen verschil bestaat tussen de groepen en de mate waarin de behoefte om het morele imago te herstellen is benoemd, $t(35) = -1.119$, $p = .271$.

Daaropvolgend heeft een exploratief onderzoek plaatsgevonden, middels de t-toets voor gekoppelde paren, om te toetsen welke behoefte het vaakst werd benoemd voor beide groepen. Ten eerste is binnen de groep die bereid was tot deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling getoetst of de wil tot verzoening met het slachtoffer ($M = 4.68$) vaker werd benoemd voor deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling dan het herstellen van het morele imago ($M = 4.20$). Er is gebleken dat voor de groep die wel bereid was tot deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling, conform de verwachting, de behoefte tot verzoening vaker werd benoemd dan de behoefte om het morele imago te herstellen, $t(24) = -3.920$, $p = .001$. Ten tweede is binnen de groep die niet bereid was tot deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling getoetst of het willen herstellen van het morele imago ($M = 4.40$) vaker werd benoemd voor deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling dan verzoening met het slachtoffer ($M = 4.38$). Er is geen verschil aangetoond in de mate waarin de behoefte tot verzoening en de behoefte tot het herstellen van het morele imago zijn benoemd binnen de groep die niet bereid is tot slachtoffer-daderbemiddeling, $t(11) = 0.72$, $p = .944$.

Conclusie resultaten tweede onderzoeksvraag

Betreffende de eerste verwachting is, zowel in het kwalitatieve deel als het kwantitatieve deel van het onderzoek niet aangetoond dat de behoefte tot verzoening significant vaker en sterker wordt benoemd door daders die wel bereid zijn, in vergelijking met daders die niet bereid zijn tot de deelname. Kijkend naar de sub-behoeften binnen de behoefte om verzoening te krijgen met het slachtoffer zijn er slechts enkele sub-behoeften die van elkaar afwijken, in zijn algemeenheid kon dit verschil niet worden aangetoond. Uit het huidige onderzoek is dan ook geen ondersteuning gevonden voor de verwachting, dat de behoefte tot verzoening in de groep die wel bereid is tot deelname vaker en sterker wordt benoemd in vergelijking met de groep die niet bereid is.

Betreffende de tweede verwachting is, zowel in het kwalitatieve als kwantitatieve deel van het onderzoek ondersteuning gevonden voor de verwachting. Uit het huidige onderzoek is gebleken dat er geen significant verschil bestaat tussen de groepen en de mate waarin de behoefte om het morele imago te herstellen is benoemd. Kijkend naar de sub-behoeften binnen het herstellen van het morele imago wordt er slechts voor de sub-behoefte om te herstellen hoe de omgeving tegen de dader aankijkt een significant verschil gevonden.

Tot slot heeft er een exploratief onderzoek plaatsgevonden waarin naar voren is gekomen dat binnen de groep die wel bereid is tot deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling de behoefte tot verzoening sterker wordt benoemd dan de behoefte om het morele imago te herstellen. Binnen de groep die niet bereid is tot de deelname is geen verschil aangetoond in de mate waarin de behoefte tot verzoening en de behoefte tot het herstellen van het morele imago zijn benoemd.

Discussie

Het doel van het onderzoek was ten eerste om te analyseren of de behoefte van verzoening vaker en sterker wordt benoemd voor deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling dan de behoefte om het morele imago te herstellen. Uit het huidige onderzoek lijkt er in de kwalitatieve data een tendens te zijn dat de behoefte tot verzoening vaker is benoemd dan de behoefte om het morele imago te herstellen, echter uit verdere analyses kon hiervoor geen ondersteuning gevonden worden. Daarentegen biedt de kwantitatieve data wel ondersteuning voor de eerste onderzoeksvraag.

Ten tweede was het doel om de verschillen tussen de groepen te analyseren met betrekking tot de mate waarin de hoofdbehoefte werden benoemd. Uit het huidige onderzoek is geen duidelijke ondersteuning gevonden waarin de behoefte tot verzoening vaker en sterker werd benoemd door daders die wel bereid zijn in vergelijking met daders die niet bereid zijn tot deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling. Daarentegen bestaat er in het huidige onderzoek geen verschil tussen de groepen en de mate waarin de hoofdbehoefte om het morele imago te herstellen is benoemd.

De behoefte tot verzoening met het slachtoffer

Binnen het kwalitatieve deel van het onderzoek is gekeken naar hoeveel respondenten de behoefte tot verzoening of herstel van het morele imago hebben benoemd. Uit de kwalitatieve data leek een tendens te zijn waarin de behoefte tot verzoening vaker werd benoemd dan de behoefte om het morele imago te herstellen. Echter uit verdere analyses bleek dat dit verschil niet robuust en betrouwbaar was. Daarentegen is binnen het kwantitatieve deel van het onderzoek wel ondersteuning gevonden voor de gestelde verwachting. Er is gebleken dat de behoefte tot verzoening sterker is genoemd dan de behoefte om het morele imago te herstellen. Dit komt overeen met onderzoek van Steketee, et al., 2006 en Harris, Walgrave, en Braithwaite, 2004. Een mogelijke verklaring voor de inconsistentie tussen de kwalitatieve en kwantitatieve data kan het geringe aantal respondenten zijn. Het heeft er mogelijk toe geleid dat de antwoorden van de respondenten op de open vragen minder snel een significant verschil laten zien dan bij de antwoorden van de respondenten op de gesloten vragen. Bij de kwalitatieve data werd namelijk gekeken naar of de behoeften werden genoemd, bij de kwantitatieve data werd er gekeken naar de mate waarin de behoeften werden genoemd. Wellicht heeft het geringe aantal respondenten meer invloed gehad op de verschillen bij deze eerste vorm van vragen dan bij de laatste vorm.

De behoefte tot het herstellen van het morele imago

Uit het kwalitatieve deel van het onderzoek is gebleken dat de sub-behoeften voor verzoening vaker worden genoemd dan het herstellen tot het morele imago. De sub-behoeften van het morele imago zijn gericht op strafvermindering, het verminderen van schuldgevoelens en schaamtegevoelens. Deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling kan leiden tot strafvermindering door het laten zien van goed gedrag en inzet voor het herstel (Van Burik et al., 2010). Op het moment dat gedrag als immoreel

dreigend wordt ervaren, kan het tot sociale uitsluiting leiden (Schnabel & Nadler, 2015). Dit kan voor de dader leiden tot een statusprobleem (Braithwaith, 2000). De respondent wil dit voorkomen waardoor er deelgenomen wordt aan de slachtoffer-daderbemiddeling. Deelname kan als gevolg hebben dat de morele identiteit hersteld wordt en dat er op die manier geen problemen met de identiteit plaatsvinden. Dat de sub-behoefte om schaamtegevoelens te verminderen is genoemd, laat zien dat de respondent zich zou schamen voor het delict en dat dit een reden kan zijn om deel te nemen. Dit is in overeenstemming met het onderzoek van Fellegi (2008) waarin naar voren komt dat schaamte ook een positief effect kan hebben op deelname. In ditzelfde onderzoek wordt het belang om de emotie schaamte positief te benaderen benadrukt. Bij een positieve benadering van de emotie schaamte vindt geen afkeuring van de identiteit plaats en dit stimuleert tot deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling. Op deze wijze wordt schaamte ingezet om de persoonlijke ontplooiing te stimuleren (Fellegi, 2008). Tevens hebben Bazemore en Schiff (2001) een samenhang tussen de behoeften verzoening en het herstellen van het morele imago aangetoond. In het zojuist genoemde onderzoek werd bewezen dat schaamte en het uiten van deze gevoelens (een sub-behoefte binnen het herstellen van het morele imago) maakt dat de dader beter in staat is om excuses aan te bieden aan het slachtoffer. Er werd ook een samenhang gevonden in het onderzoek van Nadler en Liviatan (2006) waarbij de uiting van excuses het morele imago kan verbeteren.

De behoefte tot verzoening met het slachtoffer: verschil tussen de groepen

Hoewel in de kwalitatieve data een tendens lijkt te zijn waarin de behoefte tot verzoening vaker wordt benoemd, is hiervoor geen ondersteuning gevonden in verdere analyses met de kwalitatieve data. Derhalve kan niet geconcludeerd worden dat de daders die wel bereid zijn tot deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling vaker de behoefte tot verzoening noemen dan de daders die niet bereid zijn. Een mogelijke verklaring hiervoor kan het geringe aantal respondenten zijn.

Binnen het kwantitatieve deel van het onderzoek is gekeken naar het gemiddelde van iedere sub-behoefte. Voor de behoefte tot verzoening met het slachtoffer is er enkel een verschil gevonden tussen de groepen voor de sub-behoefte om iets te doen waar het slachtoffer baat bij heeft. De groep die heeft aangegeven wel bereid te zijn voor slachtoffer-daderbemiddeling heeft deze sub-behoefte vaker benoemd. Een verklaring hiervoor kan zijn dat de dader zich schuldig voelt richting het slachtoffer. Het

aanbieden van excuses kunnen deze schuldgevoelens reduceren (Tangney, Stuewig, & Hafez, 2011). Tevens blijkt dat het aanbieden van excuses een positief effect kan hebben op het slachtoffer en dit van invloed is op de emotionele en/ of schadelijk leed van het slachtoffer (Harris, Walgrave, & Braithwaite, 2004). Dat de groep die wel bereid is tot deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling eerder zou deelnemen om iets te doen waar het slachtoffer baat bij heeft, kan te maken hebben met de ervaring van morele emoties. De dader voelt zich verantwoordelijk voor de daden en wil dit graag herstellen en op deze wijze iets doen voor het slachtoffer (Kroll, & Egan, 2004). In verdere analyses met de kwantitatieve data is geen ondersteuning gevonden voor de verwachting dat de behoefte tot verzoening in zijn algemeenheid vaker benoemd is door de groep die wel bereid is voor deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling. Een mogelijke verklaring hiervoor kan zijn dat de behoeften met elkaar samenhangen, waarbij de behoeften verzoening een stap is richting het herstellen van het morele imago (Bazemore, & Schiff, 2001). Deze samenhang is in overeenstemming met het onderzoek van Nadler en Liviatan (2006) waarin wordt gesteld dat de verzoening met het slachtoffer voor de dader kan betekenen dat het morele imago wordt hersteld en de sociale identiteiten verbeteren.

Daarentegen komt uit het exploratief onderzoek naar voren dat de groep die wel bereid is tot de deelname, de behoefte tot verzoening sterker noemen dan de behoefte om het morele imago te herstellen. Een al eerdere genoemde verklaring hiervoor zou kunnen zijn dat de dader zich verantwoordelijk voelt voor zijn daden en op deze wijze iets wil betekenen voor het slachtoffer (Kroll, & Egan, 2004)

De behoefte tot het herstellen van het morele imago: verschil tussen de groepen

Voor de behoefte om het morele imago te herstellen werd verwacht dat er geen verschil tussen de groepen daders zou bestaan. In het huidige onderzoek is naar voren gekomen dat zowel in het kwalitatieve als in het kwantitatieve deel van het onderzoek er weinig verschillen zijn tussen de groepen en de mate waarin het herstellen van het morele imago benoemd is. Van de tien sub-behoeften is er slechts voor één sub-behoefte een verschil gevonden tussen de daders die wel bereid zijn tot deelname, in vergelijking met de daders die dit niet zijn. Het lijkt alsof de behoefte om het morele imago te herstellen minder belangrijk wordt geacht voor deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling.

In het exploratieve deel van het onderzoek blijkt dat er geen verschil is aangetoond voor de mate waarin de hoofdbehoeften zijn benoemd, echter dient deze interpretatie met enige voorzichtigheid gedaan te worden. Dit omdat de daders die niet bereid waren tot deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling bestond uit slechts elf respondenten.

Sterke en zwakke punten

Dit onderzoek is uniek doordat er onderzoek is gedaan naar de behoeften van ingebeelde daders om deel te nemen aan slachtoffer-daderbemiddeling. Sterke punten van het huidige onderzoek zijn ten eerste te vinden in de gelegenheidssteekproef, waarbij de respondent op een vrijwillige basis meedeelde aan het onderzoek. De respondent kon de vragenlijst in zijn eigen tijd en zonder interactie met de onderzoeker invullen. Het onderzoek kent een hoge mate van reproduceerbaarheid doordat de open en gesloten vragen vooraf vastgesteld zijn.

Het tweede sterke punt is dat het onderzoek een combinatie is van kwantitatief en kwalitatief onderzoek, waarbij in de vragenlijst zowel open als gesloten vragen zijn gesteld om de behoeften meer inzichtelijk te krijgen. In vier open vragen is de respondent gevraagd naar eventuele behoeften om deel te nemen aan slachtoffer-daderbemiddeling. Daarna is ten behoeve van de betrouwbaarheid en consistentie de data van de open en gesloten vragen vergeleken.

Beperkingen van het onderzoek zijn ten eerste te vinden in het geringe aantal respondenten. Het kwalitatieve deel van het onderzoek is gebaseerd op het wel dan niet benoemen van een behoefte. Daarentegen is de kwantitatieve data gebaseerd op de mate waarin de behoeften werden benoemd. Het is een mogelijkheid dat het geringe aantal respondenten wellicht meer invloed heeft gehad in het kwalitatieve deel van het onderzoek dan in het kwantitatieve deel.

Een tweede beperking van het onderzoek is een lage betrouwbaarheid volgens Cohen's kappa. Dit is te verklaren doordat veertien van de twintig genoemde sub-behoeften uit de vragenlijst, van zowel de behoefte tot verzoening met het slachtoffer als de behoefte tot het herstellen van het morele imago, buiten beschouwing zijn gelaten. Hierdoor zijn niet alle aspecten van de behoeften meegenomen in de analyses. De reden van een lage betrouwbaarheid kan worden verklaard doordat een aantal sub-behoeften niet genoemd zijn door respondenten, waardoor er geen uitspraak gedaan kon worden over de

betrouwbaarheid. Een andere verklaring voor een lage betrouwbaarheid kan zijn dat een aantal sub-behoeften, ondanks overeenstemming in het codeerschema, moeizaam te coderen zijn. Daarnaast zijn vele sub-behoeften nauwelijks benoemd door de respondent, als één van de onderzoekers een sub-behoefte dan toch éénmaal heeft gecodeerd, heeft Cohen's kappa een correctie toegepast wat als gevolg had dat er sprake was van een lage betrouwbaarheid.

Een derde beperking van het onderzoek is de suggestibiliteit. In de vragenlijst is een casus toegevoegd zodat de respondenten zich beter konden inbeelden in de rol van een dader. Een beperking van deze casus is dat er geëindigd werd met: *'Dit vindt u interessant en u denkt na over deze mogelijkheid'*. Dit kan geïnterpreteerd worden als sturend. Een ander onderdeel dat wellicht te sturend werd verwoord, is de zin voorafgaande aan het onderzoek: *'Stel u voor dat u wel mee wilt werken aan slachtoffer-daderbemiddeling'*, dit kan de indruk wekken bij de respondent dat ze bereid dienen te zijn voor slachtoffer-daderbemiddeling om de vragenlijst in te vullen. Deze mate van suggestibiliteit gaat ten koste van de generaliseerbaarheid.

Een vierde beperking van dit onderzoek is de mate waarin respondenten de vragen goed begrepen en zich konden inleven; twee respondenten hebben aan het einde van de vragenlijst aangegeven het moeilijk te vinden om zich in te beelden in de casus. Hierbij werd door de respondenten aangegeven: *'lastig om jezelf in te leven als dader. Als je juist voor een harde aanpak bent o.a. strafverhoging voor criminelen'* of *'het is best lastig om jezelf te verplaatsten in de persoon uit de casus, omdat ik dit zelf absoluut nooit zou doen'*. Daarnaast is er door één respondent aangegeven: *'Een van de eerste open vragen over de interacties in sociale omgeving en de samenleving? Moest ik meerdere keren lezen voordat ik (hopelijk) goed doorhad wat de vraag nu precies was.'* Daarentegen hebben vijf respondenten zich positief uitgelaten over de vragenlijst zoals: *'goede en duidelijke tekst'*, *'interessant'*, *'de vragen laten mij nadenken over hoe veroordelend naar daders wordt gekeken, en hoe belangrijk het is dat zij een nieuwe kans krijgen, als zij dit oprecht willen'*, en *'niks op aan te merken'*.

Ten slotte is een beperking van dit onderzoek dat de vragenlijst niet daadwerkelijk is ingevuld door respondenten die een strafbaar feit hebben gepleegd, waardoor de resultaten minder valide en generaliseerbaar zijn. De ingebeelde daders geven aan het moeilijk te vinden om zich in te beelden in de

fictieve casus. Door het gebruik van de fictieve casus kan er tevens geen generalisatie plaatsvinden naar overige delicten.

Aanbevelingen vervolgonderzoek

De eerste aanbeveling voor vervolgonderzoek is gericht op de benadering van respondenten. Het zou waardevolle informatie opleveren op het moment dat respondenten specifiek worden benaderd. Er kan bijvoorbeeld gekeken worden naar mogelijkheden om samen te werken met reclassering, politie en/of justitie, zodat er tevens respondenten zijn die een strafbaar feit hebben gepleegd. Indien het onderzoek wordt afgenomen bij echte daders, zijn de resultaten beter te generaliseren naar en implementeren in de praktijk. Dit is van grote meerwaarde, doordat in eerdere onderzoeken (Umbreit, 2001; Umbreit, Coates, & Vos, 2003; Van Burik, et al., 2010; Umbreit, Coates, & Vos, 2007) naar voren is gekomen dat slachtoffer-daderbemiddeling gunstige effecten kent, welke van invloed zijn op gedragsverandering. De benadering van specifieke respondenten zou ook de beperking opheffen dat de respondenten niet zouden voldoen aan de inclusiecriteria, zoals het volledig invullen van de vragenlijst. Tevens zou een grotere groep respondenten ook een breder beeld kunnen geven van de diverse sub-behoefte, waardoor de betrouwbaarheid en de validiteit zouden verhogen.

Een laatste aanbeveling is om de suggestibiliteit in de vraagstelling en de casusbeschrijving in het onderzoek te reduceren, zodat respondenten meer vanuit eigen gevoel en beleving zullen antwoorden en niet worden gestuurd door de vraagstelling. Dit zal meer betrouwbare antwoorden opleveren.

Conclusie

In het huidige onderzoek is ten eerste onderzocht of ingebeelde daders de behoefte om zich te verzoenen met het slachtoffer vaker benoemen voor deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling dan het herstellen van het morele imago. In de kwalitatieve data lijkt er weliswaar een tendens te zijn richting de behoefte tot verzoening, echter werd dit niet ondersteund in verdere analyses met de kwalitatieve data. Deze ondersteuning voor de verwachting is wel gevonden in de kwantitatieve data. Voor de tweede onderzoeksvraag hebben er ten eerste analyses plaats gevonden om te onderzoeken of de daders die wel bereid zijn tot deelname de behoefte tot verzoening vaker en sterker noemen dan de daders die

niet bereid zijn. Hiervoor kon, zowel in de kwalitatieve data als in de kwantitatieve data, geen ondersteuning gevonden worden. De gegeven verklaringen voor de onverwachte resultaten zijn te vinden in het geringe aantal respondenten, en dat er een verbondenheid lijkt te bestaan tussen de behoeften. Ten tweede is bij deze onderzoeksvraag, conform de verwachting, aangetoond dat de behoefte om het morele imago te herstellen minder belangrijk wordt geacht en zijn er geen verschillen gevonden tussen de groepen. Een interessant bevinding in het exploratieve deel van het onderzoek laat zien dat daders die wel bereid zijn tot deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling sterker de behoefte tot verzoening met het slachtoffer noemen, in vergelijking met de behoefte om het morele imago te herstellen.

Hoewel dit onderzoek heeft bijgedragen om de behoeften van de dader beter inzichtelijk te maken, is het van meerwaarde om in vervolgonderzoek te onderzoeken of de behoefte om het morele imago wel als behoefte benoemd kan worden of dat het een gevolg is van de behoefte om verzoening te krijgen met het slachtoffer.

Literatuurlijst

- Bazemore, G., & Schiff, M. (2001). *Restorative community justice: Repairing harm and transforming communities*. Cincinnati, OH: Anderson
- Bolivar, D., Aertsen, I., & Vanfraechem, I. (2013). Het belang van de institutionele context : slachtofferervaringen met bemiddeling. *2013*(13), 9–19.
- Braithwaite, J. (2000). Shame and criminal justice. *Canadian J. Criminology*, 42, 281.
- Claessen, J., Zeles G., Zebel, S., & Nelen H. (2015). ‘Bemiddeling in strafzaken in Maastricht II. Onderzoek naar de samenhang tussen bemiddeling en recidive’, *NJB* 2015/1483, afl. 29 (p. 2015-2025)
- Fellegi (2008). De impact van herstelrecht verklaard. De wisselwerking tussen moraliteit, neutralisatie, schaamte en sociale bindingen. *Tijdschrift voor herstelrecht*, (8), 3, 37.
- Harris, N., Walgrave, L., & Braithwaite, J. (2004). Emotional dynamics in restorative conferences. *Theoretical Criminology*, 8(2), 191-210.
- Hirschi, T. (2002). *Causes of Delinquency*. New Jersey: Transaction Publishers.
- Janssen, A. (2013). *Hoe beïnvloeden ernst van het misdrijf en relatie met de dader de bereidheid van slachtoffers tot slachtofferdaderbemiddeling?* (Bachelorthese). Psychologie, Faculteit Gedragswetenschappen, Universiteit Twente, Enschede.
- Kippers, L. (2013). *Verschillende wegen, dezelfde bestemming hoe behoeften bij slachtoffers en daders deelname aan bemiddeling voorspellen*. (Masterthese). Psychologie, Faculteit Gedragswetenschappen, Universiteit Twente, Enschede.
- Kroll, J., & Egan, E. (2004). Psychiatry, Moral Worry, and the Moral Emotions. *Journal of Psychiatric Practice*, 10(6), 352-360.
- Lanier, M.M. & Henry, S. (2004). *Essential Criminology (second ed.)*. Boulder: Westview Press.
- Reclassering Nederland (2017). *Oog voor slachtoffers en nabestaanden*. Opgehaald van Reclassering Nederland: <https://www.reclassering.nl/wat-wij-doen/oog-voor-slachtoffers>.

- Morris, A. (2002). Critiquing the critics: A brief response to critics of restorative justice. *British Journal of Criminology*, 42, 596-615.
- Nadler, A., & Liviatan, I. (2006). Intergroup Reconciliation: Effects of Adversary's Expressions of Empathy, Responsibility, and Recipients' Trust. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 32(4), 459-470. Doi: 10.1177/0146167205276431.
- Nugier, A., Niedenthal, P. M., Brauer, M., & Chekroun, P. (2007). Moral and angry emotions provoked by informal social control. *Cognition and Emotion*, 21(8), 1699-1720. doi: 10.1080/02699930601124738.
- Paul, G. D., & Schenck-Hamlin, W. J. (2017). Beliefs about Victim-Offender Conferences: Factors Influencing Victim-Offender Engagement. *Conflict Resolution Quarterly*
- Perspectief Herstelbemiddeling. (2017). Wat is Herstelbemiddeling? Geraadpleegd op <https://www.perspectiefherstelbemiddeling.nl/Overige-Paginas/Testimonials/testerdetest/?t=1>
- Schalkwijk, F. (2003). Schaamte: de emotie bij negatieve zelfevaluatie. *Tijdschrift voor Psychoanalyse*, 9(4), 208- 221.
- Shnabel, N., & Nadler, A. (2015). The role of agency and morality in reconciliation processes: The perspective of the needs-based model. *Current Directions in Psychological Science*, 24(6), 477-483
- Shnabel, N., & Nadler, A. (2008). A needs-based model of reconciliation: satisfying the differential emotional needs of victim and perpetrator as a key to promoting reconciliation. *Journal of personality and social psychology*, 94(1), 116.
- Steketee, M., ter Woerds, S., Moll, M., & Boutellier, H. (2006). Herstelbemiddeling voor jeugdigen in Nederland. *Een evaluatieonderzoek naar zes pilotprojecten*. Utrecht, Verwey Jonker Instituut.
- Sutherland, E. H. (1993). Differential association. *Edwin Sutherland: On Analyzing Crime*.
- Tangney, J. P., Stuewig, J., & Hafez, L. (2011). Shame, guilt, and remorse: Implications for offender populations. *Journal of Forensic Psychiatry & Psychology*, 22(5), 706-723.
- Umbreit et al. (2001). Juvenile Victim Offender Mediation in Six Oregon Counties. *Center for Restorative Justice & Peacemaking*. University of Minnesota.

Umbreit, M., Coates, R., & Vos, B. (2003). Victim- Offender Mediation: Three Decades of Practice and Research. *Conflict Resolution Quarterly*, (22), 1- 2, p 279.

Umbreit, M., Coates, R., & Vos, B. (2007). Restorative justice dialogue : A multidimensional, evidencebased practice theory. *Contemporary Justice Review*, 23-41.

Vanfraechem, I., Lemonne, A., & Vanneste, C. (2010). Wanneer het systeem de slachtoffers ontmoet.

Van Burik, A., Heim, M., Hoogeveen, C., de Jong, B. J., Slump, G. J., & Vogelvang, B.

(2010). Evaluatie slachtoffer-dadergesprekken: *Een onderzoek naar de landelijke implementatie van slachtoffer-dadergesprekken*. Woerden: Adviesbureau Van Montfoort

Zebel, S. (2012). Een quasi-experimenteel onderzoek naar de effecten van de Nederlandse slachtofferdadergesprekken. In I. Weijers, & (Ed.), *Bemiddeling na strafbare feiten: De Nederlandse slachtoffer-dadergesprekken* (p. XX). Den Haag: Boom Juridische uitgevers.

Bijlagen

Bijlage 1: Toestemmingsverklaring respondent

Beste respondent,

Allereerst hartelijk bedankt voor uw deelname aan ons onderzoek over slachtoffer-daderbemiddeling. Binnen slachtoffer-daderbemiddeling bestaat er de mogelijkheid voor slachtoffers en daders om na een strafbaar feit met elkaar in contact te komen. Slachtoffer- dader bemiddeling is een mogelijkheid waarbij slachtoffers en daders de kans krijgen om elkaar te ontmoeten in een veilige en gestructureerde omgeving. Er is gebleken dat slachtoffer-daderbemiddeling gunstige effecten heeft voor zowel slachtoffer als dader. Deze bemiddeling dient vooral als een middel voor het slachtoffer en de dader om acceptatie en verwerking van het misdrijf te bereiken, hierbij te denken aan het stellen van vragen aan de ander. De slachtoffer- daderbemiddeling wordt in Nederland georganiseerd door 'Perspectief Herstelbemiddeling' en deelname kent een vrijwillig kader waarin zowel dader als slachtoffer het contact kan aanvragen of afwijzen. Voor verdere informatie zie www.perspectiefherstelbemiddeling.nl

Dit onderzoek bevat een vragenlijst over het willen meewerken aan slachtoffer-daderbemiddeling. Het invullen van de vragenlijst duurt ongeveer 15 minuten. Probeert u de vragen zo eerlijk en serieus mogelijk te beantwoorden, er zijn geen "goede" of "foute" antwoorden. Meedoen aan dit onderzoek is geheel vrijwillig en de gegevens zullen anoniem en vertrouwelijk behandeld worden. U mag te allen tijde stoppen met de vragenlijst, zonder opgaaf van reden, wanneer u besluit om toch niet deel te nemen.

Mocht u vragen hebben over het onderzoek, kunt u ons bereiken door te mailen naar n.geerdink@student.utwente.nl

Indien u de bovenstaande informatie hebt begrepen en ermee akkoord gaat kunt u doorgaan met het invullen van de vragenlijst.

Alvast hartelijk bedankt voor uw deelname aan het onderzoek.

Met vriendelijke groet,
Nathalie Geerdink en Anne Stob

Heeft u bovenstaande begrepen en gaat u akkoord met deelname aan ons onderzoek?

Ja

Nee

Bijlage 2: De vragenlijst

Slachtoffer- dader bemiddeling is een mogelijkheid waarbij slachtoffers en daders de kans krijgen om elkaar te ontmoeten in een veilige en gestructureerde omgeving. In de bemiddeling kunnen ze met elkaar in contact komen om bijvoorbeeld vragen te stellen of over het delict te praten. We willen u vragen om bij de open vragen een zo uitgebreid mogelijk antwoord te geven op de vragen, want we zijn benieuwd naar uw perspectief op dit onderwerp.

Hoe kijkt u tegen slachtoffer-daderbemiddeling aan?

Heeft u ooit wel eens een strafbaar feit gepleegd waar slachtoffers bij gemaakt zijn en waarbij deze slachtoffers emotioneel en/of lichamelijk leed hebben opgelopen?

Ja/ Nee

(indien ja) **U heeft zojuist aangegeven ooit een strafbaar feit te hebben gepleegd. Wij zouden het zeer op prijs stellen als u daar enkele vragen over zou willen beantwoorden, in relatie tot slachtoffer-daderbemiddeling. Uiteraard blijft u anoniem en kan er niet worden herleid wie u bent.**

Zou u vragen over het strafbare feit dat u gepleegd heeft willen beantwoorden?

Ja/ Nee

Zou u bereid zijn geweest om na uw gepleegde strafbare feit slachtoffer-daderbemiddeling aan te vragen, waar hangt dat voor u van af?

Ja/ Nee

Zou u bereid zijn geweest om na uw gepleegde strafbare feit slachtoffer-daderbemiddeling aan te vragen, en wat zouden uw behoeften tot deelname zijn?

Ja/ Nee

(indien de respondent geen strafbaar feit heeft gepleegd of geen vragen over het gepleegde strafbare feit wil beantwoorden) Voor het beantwoorden van de volgende vragen is er een casus opgesteld. We willen u vragen om de casus door te lezen. Voor het beantwoorden van de vragen is het van belang dat u zich zo goed mogelijk probeert in te leven in de daderrol.

Stel u voor dat u een jaar geleden werkloos geworden bent in verband met bezuinigingen op uw werk. U heeft nu financiële problemen, kan de huur voor aankomende maand niet betalen en u heeft het afgelopen half jaar al een huurachterstand opgelopen. De woningbouwcorporatie heeft een laatste aanmaning gestuurd en als deze niet binnen een week wordt betaald, moet u uw woning verlaten. U bent ten einde raad, maar durft geen geld meer te vragen aan uw omgeving, omdat u al eerder geld heeft geleend van uw omgeving. De enige uitweg die u nog zag was het plegen van onderstaand delict:

Rond 23.30 uur 's avonds belde u aan bij een woning in Enschede, de mannelijke bewoner deed de deur open. Meteen op het moment dat de bewoner de deur open deed gaf u hem een klap in het gezicht waardoor hij achteruit deinsde. De vrouwelijke bewoner kwam afgerend op het lawaai. U raakte in paniek en trok een neppistool (die erg leek op een echt pistool). U schreeuwde dat u op zoek was naar waardevolle spullen en eiste dat de vrouw dat ging pakken. De vrouw liep naar de kluis, de kluis werd leeggehaald en u rende er met de inhoud van de kluis vandoor.

Na het delict begon u over uw daad na te denken en realiseerde u zich dat u te ver was gegaan. U begon na te denken over de consequenties voor het slachtoffer en kreeg berouw. U bent opgepakt en uw advocaat heeft u ingelicht over de mogelijkheid om slachtoffer-daderbemiddeling aan te vragen. Dit vindt u interessant en u denkt na over deze mogelijkheid..

Stel u voor dat u wel mee wilt werken aan slachtoffer-daderbemiddeling..

Wat zou volgens u de invloed van het gepleegde strafbare feit op de interacties in uw omgeving en de maatschappij zijn?

Stel u bent de dader van het delict..

Zou u bereid zijn om deel te nemen aan slachtoffer-daderbemiddeling, waarom wel of niet?

Stel u voor dat u wel mee wilt werken aan slachtoffer-daderbemiddeling..

Wat zouden uw behoeften kunnen zijn om deel te nemen aan slachtoffer-daderbemiddeling?

Stel u voor dat u wel mee wilt werken aan slachtoffer-daderbemiddeling..

Wat zou u willen zeggen en/of doen tijdens de bemiddeling?

Als u mee wilt werken aan slachtoffer-daderbemiddeling..

	Onbelangrijk	Enigszins onbelangrijk	Neutraal	Enigszins belangrijk	Belangrijk
In hoeverre vindt u het belangrijk om mee te werken, omdat u daar zelf profijt van heeft?	☐	☐	☐	☐	☐
In hoeverre vindt u het belangrijk om mee te werken, omdat het slachtoffer daar profijt van heeft?	☐	☐	☐	☐	☐

De sociale omgeving..

	Verschrikkelijk	Slecht	Gemiddeld	Goed	Uitstekend
In hoeverre heeft u een sterke sociale binding met uw omgeving?	☐	☐	☐	☐	☐

In hoeverre zou u naar aanleiding van het strafbare feit behoefte hebben aan..

	Onbelangrijk	Enigszins onbelangrijk	Neutraal	Enigszins belangrijk	Belangrijk
Integratie in de maatschappij	☐	☐	☐	☐	☐
Acceptatie van personen uit uw omgeving	☐	☐	☐	☐	☐
Acceptatie door de samenleving	☐	☐	☐	☐	☐
Het verminderen van uw schuldgevoelens	☐	☐	☐	☐	☐
Herstel van hoe mensen uit uw omgeving tegen u aankijken	☐	☐	☐	☐	☐
Herstel van hoe de samenleving tegen u aankijkt	☐	☐	☐	☐	☐
Herstel van uw eigen zelfbeeld	☐	☐	☐	☐	☐
Het afgeven van een positief signaal naar uw omgeving	☐	☐	☐	☐	☐
Het doen van een plezier aan de sociale omgeving te denken aan ouders/ partner/vrienden	☐	☐	☐	☐	☐
Deelname slachtoffer-daderbemiddeling gericht op strafvermindering	☐	☐	☐	☐	☐

In hoeverre zou u naar aanleiding van het strafbare feit behoefte hebben om..

	Onbelangrijk	Enigszins onbelangrijk	Neutraal	Enigszins belangrijk	Belangrijk
Uw excuses aan te bieden aan het slachtoffer	☐	☐	☐	☐	☐
Het slachtoffer te helpen bij het herstellen van het delict	☐	☐	☐	☐	☐
Iets te doen waar het slachtoffer baat bij heeft	☐	☐	☐	☐	☐
Uw beweegredenen aan het slachtoffer uit te leggen	☐	☐	☐	☐	☐
Het slachtoffer te laten begrijpen dat u geen slecht persoon bent	☐	☐	☐	☐	☐

Wat is uw geslacht

Man/ Vrouw

Wat is uw leeftijd?

Wat is uw belangrijkste dagbesteding?

Werkend/ Studerend/ Anders, namelijk..

Wat is u hoogst genoten opleiding

Basisonderwijs/ Lager voorbereidend beroepsonderwijs/ Hoger algemeen voortgezet onderwijs/ Middelbaar beroepsonderwijs/ Hoger beroepsonderwijs/ Wetenschappelijk onderwijs

Hebt u de vragenlijst serieus ingevuld?

Ja/ Nee

Heeft u nog vragen, opmerkingen of een klacht over de vragenlijst geeft u dat alstublieft in onderstaand tekst vak aan

U bent aan het einde gekomen van de vragenlijst.

Bedankt voor uw deelname aan het onderzoek naar de behoeften van daders om deel te nemen aan slachtoffer-daderbemiddeling. Gedurende het onderzoek zijn er verschillende vragen gesteld waarbij er onderscheid gemaakt wordt tussen een persoon wie een strafbaar feit heeft gepleegd en een persoon wie geen strafbaar feit heeft gepleegd. Het doel van het onderzoek is om in kaart te brengen welke behoeften er zijn om deel te nemen aan slachtoffer-daderbemiddeling en wat hiervan de invloed van de omgeving is. Daarbij wordt er gekeken of de behoeften die genoemd worden vooral zelf georiënteerd of slachtoffer georiënteerd zijn.

Wilt u graag op de hoogte gehouden worden van de onderzoeksresultaten, vul dan uw mailadres in onderstaande balk in.

Met vriendelijke groet,
Nathalie Geerdink en Anne Stob

Bijlage 3: Codeerschema behoeften dader slachtoffer- daderbemiddeling

Herstellen moreel- imago - zelf georiënteerd

Integratie in de maatschappij
Acceptatie van personen uit uw omgeving
Acceptatie door de samenleving
Het verminderen van uw schuldgevoelens
Het verminderen van uw schaamtegevoelens
Herstel van hoe mensen uit uw omgeving tegen u aankijken
Herstel van hoe de samenleving tegen u aankijkt
Herstel van uw eigen zelfbeeld
Het afgeven van een positief signaal naar uw omgeving
Het doen van een plezier aan de sociale omgeving te denken aan ouders/ partner/ vrienden

Verzoening – slachtoffer georiënteerd

Uw excuses aan te bieden aan het slachtoffer
Het slachtoffer helpen bij het herstellen van het delict
Iets doen waar het slachtoffer baat bij heeft

Slachtoffer georiënteerd

Stress wegnemen bij het slachtoffer
Schade vergoeden van het slachtoffer

Combinatie van slachtoffer en zelf georiënteerd

Uw beweegredenen aan het slachtoffer uit leggen
Het verkrijgen van begrip van het slachtoffer voor de daad
Alleen het benoemen van spijtgevoelens zonder verdere toelichting

Zelf georiënteerd

Strafvermindering
Hertel eigen gemoedstoestand

Bijlage 4: Cohen's kappa per behoefte

Behoefte	Cohen's kappa
Wel bereid tot deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling	.93
Niet bereid tot deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling	1
Twijfel tot deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling	.91
Uw excuses aanbieden aan het slachtoffer/ spijt tonen	1
Het slachtoffer helpen bij het herstellen van het delict	.90
Iets doen waar het slachtoffer baat bij heeft	.55
Uw beweegredenen aan het slachtoffer uitleggen	.81
Het verkrijgen van begrip van het slachtoffer voor de daad	.46
Alleen het benoemen van spijtgevoelens zonder verdere toelichting	* ¹
Strafvermindering	1
Herstel eigen gemoedstoestand	.46
Stress wegnemen bij het slachtoffer	*
Schade vergoeden van het slachtoffer	*
Het verminderen van uw schuldgevoelens	.78
Het verminderen van uw schaamtegevoelens	.65
Integratie in de maatschappij	*
Acceptatie van personen uit uw omgeving	*
Acceptatie door de samenleving	*
Herstel van hoe de mensen uit uw omgeving tegen u aankijken	*
Herstel van hoe de samenleving tegen u aankijkt	.48
Herstel van uw eigen zelfbeeld	*
Het afgeven van een positief signaal naar uw omgeving	.00 ²
Het doen van een plezier aan de sociale omgeving, te denken aan ouders/ partner/ vrienden	*

¹ * Deze behoeften zijn volgens de twee beoordelaars door geen enkele respondent genoemd. Derhalve kon voor deze behoeften geen Cohen's Kappa berekend worden.

² Deze behoefte is door beoordelaar 2 één keer genoemd en door beoordelaar 1 is deze behoefte niet genoemd. Dit maakt dat de Cohen's kappa gecorrigeerd is en deze .00 is.

